

RØNTGEN- UDSTYR KRÆVER STADIG OMTANKE

Selv om tandlægeklinikker i dag bruger digitalt udstyr, når patienternes tænder skal fotograferes, skal røntgenudstyr altid omgås med omtanke

” DET SER RIGTIG FINT UD.”
En besked, stadig flere får, når de ligger med munden åben i tandlægestolen.

Tandsundheden er blevet markant bedre, men der er stadig jævnligt brug for røntgenoptagelser for at tjekke det, der ikke kan ses med det blotte øje. Det er hurtigt fikset for den enkelte patient, under et sekund vil bestrålingen være, så er fotografiet sikret.

Selv om det er forsvindende lidt, er det stadig en risikofaktor i tandlægeklinikkens arbejdsmiljø, for patienter får tænder røntgenundersøgt ikke mindre end tre en halv million gange årligt herhjemme. Og generelt er der opmærksomhed på klinikkerne om, at røntgen skal tages alvorligt, fortæller Hanne N. Waltenburg, sektionsleder og chefkonsulent i Sundhedsstyrelsen Strålebeskyttelse:

Røntgenrøret på billedet er kun afskærmet med en trækasse, og over tid vil personalet derfor blive udsat for betydelig stråling. Røntgenudstyret er fra en tandlægeklinik i 1910, og på dette tidspunkt var røntgenrør forbundet med uisolerede ledninger, der har kostet flere brugere livet.

→
- En sjælden gang hører vi, at nogle ansatte mener, at det ikke længere er så farligt på grund af, at det er blevet digitaliseret, men det er en sjælden misforståelse. At optagelsen er digital, ændrer jo ikke ved, at bestrålingen fortsat er til stede i processen, siger hun.

DA MENNESKET BLEV GENNEMSIGTIGT

Da røntgenstrålernes evne til at kigge ind i mennesket blev opdaget, var begejstringen stor, og kendskabet til den forbundne risiko begrænset. Verdens første røntgenfoto blev taget den 22. december 1895 og forestiller en hånd, som tilhørte Anna Bertha Röntgen. Hun var gift med fysikprofessoren Wilhelm Conrad Röntgen, som opdagede, at de gennemtrængende stråler fra et såkaldt katoderør kunne gøre mennesket gennemsigtigt.

- I løbet af få år bredte brugen af

sundhedsfaglig røntgen sig til hele verden. Man kunne se mulighederne, og selv om man i teorien kendte til risikoen, tog man ikke særligt højde for den, fortæller Ion Meyer, der er vicemuseumschef og samlingsleder på Medicinsk Museion.

NAPPEDE ET LED

I de første år var bestrålingen lang, og røret kastede strålerne i alle retninger - også på sundhedspersonale:

- Bestrålingen kunne vare flere minutter, og efter fem-ti år var det åbenlyst, at personalet skulle beskyttes. Nogle fik hudforandringer af arbejdet, og man sagde dengang, at når et led faldt af en finger, var det ved at være på tide at stoppe med at arbejde med røntgen. Ellers ville hele armen snart ryge - og det næste var, at man døde, konstaterer Ion Meyer.

De drastiske konsekvenser gjorde det klart, at det var nødvendigt at beskytte sundhedspersonalet:

- Rørene, som strålerne kom fra, blev delvis indkapslet, så alle i rummet ikke fik samme dosis som de skiftende patienter, forklarer han.

Røntgenstråling dæmpes kraftigt af bly, og der blev også indført blyforklæder og blyhandsker.

Arbejdet med fremkaldelse af filmene var også stærkt sundhedsskadeligt. Fremkaldervæsken var dengang vævsirriterende og kræftfremkaldende, men vicemuseumschefen fortæller, at man også gradvist blev opmærksom på, at der skulle beskyttelsesudstyr til den del af processen. Der blev indført handsker og udluftninger. Senere kom fremkaldervæsker med ascorbinsyre, som er uden bivirkninger.

STRÅLENDE FAKTA

- ✓ Vi udsættes alle for stråling hver dag.
- ✓ Stråling måles i sievert eller millisievert (mSv).
- ✓ I Danmark udsættes vi i gennemsnit for 4 mSv om året. Tre fjerdedele er af naturlig oprindelse, resten er menneskeskabt og kommer altovervejende fra medicinske undersøgelser.
- ✓ Ved en enkelt røntgenoptagelse af tænder får man stråling svarende til 4-12 timers baggrundsstråling.
- ✓ Ved en dosis på 4 Sv over kort tid er risikoen for at dø af stråleudsættelsen 50 %. En dosis på 10 Sv er næsten altid dødelig.
- ✓ Doser, der medfører alvorlige akutte skader, er meget sjældne og forekommer især i forbindelse med brug af atomvåben og ulykker på atomkraftværker

Kilde: Sundhedsstyrelsen

Foto Ritter Producentkatalog, 1931

BESKYTTELSENS TOP TRE

Der er tre grundprincipper, når det gælder den bedste beskyttelse mod røntgen:

- ✓ Afstandsbeskyttelse: Hold dig langt fra strålekilden, minimum to meter, hvis du er direkte involveret i undersøgelsen. For hver gang du fordobler afstanden, mindskes strålingen til en fjerdedel.
- ✓ Tidsbeskyttelse: Planlæg arbejdet, så du udsættes for så kort bestråling som muligt. Sørg også for, at udstyret er opdateret, så bestrålingen er så kort som mulig.
- ✓ Afskærmning: Bestrålingen afskærmes med materiale, der bremser den. Når der anvendes bly til det formål, så undlad direkte kontakt, da bly er giftigt.

Kilde: Arbejdsmiljøweb.dk og Sundhedsstyrelsen

// De digitale systemer kan køre med meget kort bestrålingstid af røntgen, og det er også vigtigt at huske, at fortænder eksempelvis skal have kortere tid for at få et brugbart resultat.

Hanne N. Waltenburg, sektionsleder og chefkonsulent i Sundhedsstyrelsen Strålebeskyttelse

HUSK OPDATERING

I dag har digitaliseringen taget over i tandlægeklinikkerne, og der er ikke længere brug for fremkaldervæske. Røntgenstrålingen og de forbundne risikofaktorer ligner derimod sig selv, advarer Hanne N. Waltenburg:

- Den afgørende forskel på tidligere og nu er, at der kun skal bestråles meget kortvarigt - og måske endnu kortere end forventet. Vi ser jævnligt, at man på tandklinikker glemmer at optimere i takt med udviklingen og benytter en eksponeringstid, der faktisk kunne afkortes en anelse, fordi udstyret bliver stadig mere følsomt. Og enhver afkorting af tiden er stadig en gevinst for både patient og sundhedspersonale, siger hun. //

HAV TJEK PÅ REGLERNE

Der er nye bekendtgørelser undervejs på området for dentalrøntgen. Af de nuværende fremgår det blandt andet:

- ✓ Den ansvarlige leder skal sørge for, at personalet er instrueret i betjening og kontrol af røntgenapparaterne og den fare, der er forbundet med arbejdet - og at der er tilstrækkelig beskyttelse.
- ✓ Lederen skal føre liste over dem, der er instrueret i arbejdet, og ansatte skal have adgang til den.
- ✓ Personalet har ansvar for, at arbejdsgangen er strålebeskyttelsesmæssig forsvarlig, benytte det foreskrevne udstyr og underrette lederen, hvis udstyret ikke er i forsvarlig stand.
- ✓ Når røntgenapparatet har været brugt, skal personalet sørge for, at spændingen afbrydes, eller at apparatet drejes, så direkte strå-

ling ikke rammer personer, hvis apparatet ved en fejl afgiver stråling.

- ✓ Ved fare skal personalet afværge eller begrænse faren og underrette lederen, som også skal underrettes, hvis en patient eller personale er blevet udsat for utilsigtet stråling.
- ✓ Klinikassistenten må ikke holde filmen under eksponeringen. Hvis patienten eller pårørende ikke kan holde den, bruges en holder, for at undgå, at hænderne kommer ind i den direkte stråling.
- ✓ Den person, der udløser eksponeringen, skal benytte afskærmningsbarrierer eller placere sig i størst mulig afstand og mindst to meter fra den direkte stråling, hvis der ikke er effektiv afskærmning. Andet personale skal være på mindst fire meters afstand.

OM BRANCHESEKTION SUNDHED & VELVÆRE

Er du ansat hos praktiserende tandlæger, læger eller i et fitnesscenter, hører du hjemme i Branchesektion Sundhed & Velvære, en af syv branchesektioner under HK/Privat. Branchesektionen har ca. 8.000 medlemmer og er ledet af en bestyrelse, der vælges hvert 4. år på et delegeretmøde.

Formand
Bonnie Blirup,
mobil: 31 23 75 78,
e-mail: bonniebli@ofir.dk

Redaktionssekretær
Yasemin Yigit (DJ),
tlf.: 33 30 44 01,
e-mail: yasemin.yigit@hk.dk

DEADLINE FOR KOMMENDE NUMRE

Har du en idé til en artikel til Branchesektion Sundhed & Velværes sider i HK/Privatbladet, kan du kontakte:

Jeanette Hansen,
mobil: 22 40 28 91,
e-mail: jeanettehansen@mail.dk

NR. 7
Udkommer 26. august
Deadline er 17. juni

NR. 8
Udkommer 23. september
Deadline er 19. august

NR. 9
Udkommer 28. oktober
Deadline er 23. september

DER ER KUN DIG!

/ FAGLIGT SYNSPUNKT

Af Pia Degn, tandklinikassistent, tillids- og arbejdsmiljørepræsentant og medlem af bestyrelsen i Branchesektion Sundhed & Velvære

TEKNOLOGIEN ER MED OS. Hele tiden kommer der noget nyt, som letter vores arbejde. Men vi skal passe på, at det ikke kommer til at betyde, at vi tager let på vores arbejdsmiljø. I mine 17 år i branchen har jeg oplevet mange ændringer, der nok har lettet arbejdet, men knap så meget det fysiske arbejdsmiljø.

Min klinik overgik i 2003 til digital røntgen. Det var en kolossal lettelse. Før stod vi nemlig med hænderne i hver sin side af automaten, fjernede plastfolie og blyindpakning, kørte negativet igennem fremkalder- og fikservæsker for så at tørre billedet. Det tog cirka fem minutter. I dag tager det 15 sekunder, til billedet toner frem på skærmen. Det er blevet let. Men hos os tager vi overhovedet ikke let på røntgenstrålerne.

Afstandsbeskyttelse, tidsbeskyttelse og afskærmning er vigtige grundprincipper, når det gælder om at beskytte sig selv mod strålerne. Sæt dig ind i regler og råd, og prøv at undgå at bryde dem.

Dit fysiske arbejdsmiljø er vigtigt for din sundhed både i og uden for arbejdspladsen. Det gælder ikke kun røntgen.

Arbejdsmiljøloven kræver, at din arbejdsgiver udleverer de personlige værnemidler, der er tilpasset dig og det arbejde, du skal udføre. Sørg for at beskytte dig selv mod bakterier, vira og svampe ved at bruge værnemidlerne. Du har også ret til, at arbejdspladsen er sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt indrettet. Så sørg for, at du gennem god ergonomi undgår at belaste ryg, skuldre, nakke og arme, og prik din kollega på skulderen, hvis hun sidder med skuldrene oppe ved ørerne. En sjælden gang imellem ryger ergonomien til fordel for patienternes behov. Men så har vi vores elastik-, bold-, eller styrketræningsøvelser, som vi kan bruge til at kompensere for det.

Det er vigtigt, at du er opmærksom på alle facetter af dit fysiske arbejdsmiljø. Der er ingen grund til at udsætte sig selv for fare. Der er kun én til at passe på os, og det er os selv.

FAGLIGT NYT

FIND RÅSTYRKEN I LIVET - PÅ GODT OG ONDT

Branchesektion Sundhed & Velvære inviterer dig til weekendkonference i Svendborg 1. og 2. oktober 2016, hvor du får mulighed for at finde ind til den råstyrke, der gør dig i stand til at tackle livet på godt og ondt.

På konferencen vil du høre Tina Koerner Nissen fortælle om Børnecancerfonden og velgørenhedscykelholdet Team Rynkebys arbejde. Du vil høre Anne Margrethe Overgaard, som er daglig leder af Behandlingscenter Tjele, fortælle om forskellige former for misbrug og behandling. Iværksætter og forfatter Michelle Hviid vil med sit foredrag "Råstyrke" fortælle om vendepunktet i sit liv, og om hvordan hun meldte sig ud af behandlingssystemet og ind i kampen for sit liv og sin familie, da hun i 2014 fik konstateret en tumor i hovedet. Og endelig vil du opleve Go' Morgen Danmark-kokken Claus Holm dele ud af sin glæde ved at sanse og opleve mad.

Tilmeld dig arrangementet "Livet på godt og ondt" via [MitHK](#)

SENIORTRÆF FOR LÆGESEKRETÆRER

Landsforening for lægesekretærer (DL) inviterer alle medlemmer, som er 55+, til seniortræf i hovedstaden 16. til 17. september 2016 på Signatur Hotel Frederiksdal ved Lyngby.

Slagtilfælde og ældres alkoholforbrug er bare to af de emner, du kan blive klogere på, når DL for 16. gang holder træf for de modne medlemmer.

Der er plads til 25 deltagere på træffet. Prisen er 1.095 kroner i delt dobbeltværelse og 1.295 kroner i enkeltværelse. Tilmeld dig senest den 10. juli 2016 hos Inge Hansen, rasmie2010@hotmail.com.

Du kan læse mere på korturl.dk/6jr

TANDKLINIKASSISTENT ANNO 2025

Om ti år vil befolkningen i de skandinaviske lande bestå af flere ældre, der har flere af deres egne tænder i god behold. Udviklingen vil føre til øget behov for tandpleje, og den pleje vil kunne blive leveret af tandklinikassistenter og tandplejere. Men skal tandklinikassistenterne være kompetente ud i at udføre de nye opgaver, vil der være behov for nye kompetencer hos personalet.

Derfor er Branchesektion Sundhed & Velvære gået med i det nordiske projekt Nordplus, hvor Norge, Sverige og Danmark sammen har forsøgt at beskrive kompetencer i fremtidens tandklinikassistentuddannelse i 2025.

Hvis du er interesseret i at finde ud af, hvad det er for kompetencer, der bliver behov for i fremtiden, så kan du læse om det og meget mere på korturl.dk/q2e